

Vlindertje

HENRI BOREL

ROMAN

[A]

- Rondom Couperus -

LEESFRAGMENT

- *Rondom Couperus* -
nr. 3

Onder redactie van
Sander Bink

Vlindertje is het derde deel in de reeks *Rondom Couperus*, waarin door Louis Couperus bewonderde, beïnvloede of anderszins verwante literaire teksten van rond 1900 worden uitgegeven.

In deze reeks verschenen:

- 1 M.G.L. van Loghem *Fokel*
2 Cécile de Jong van Beek en Donk *Hilda van Suylenburg*

Quotes *Fokel*

‘Zomaar herontdekt: prachtige, sensuele roman uit de belle époque.’

– Joyce Roodnat

‘Dat portret van deze Fokel Alvema is echt prachtig.’ – Elma Drayer

‘Fokel met plezier gelezen, vooral als tijdsbeeld.’ – Sylvia Witteman

‘Echt een verdienstelijke roman.’ – Tzum

Quotes *Hilda van Suylenburg*

‘*Hilda van Suylenburg* is een fraaie feministische klassieker’ (****)

– de Volkskrant

LEESFRAGMENT

Henri Borel

Vlindertje

Een Haagse roman

Met een nawoord van
Sander Bink

[ASTORIA]

UITGEVERIJ

Benthuizen

LEESFRAGMENT

Voor het eerst verschenen in 1901, uitgegeven door Uitgeverij Van Kampen te Amsterdam

De tekst werd voor deze uitgave herspeld en daar waar nodig geacht
behoedzaam gemoderniseerd

Copyright deze editie © 2018 Astoria Uitgeverij, Benthuizen

Copyright nawoord © 2018 Sander Bink

Omslagbeeld: Georges de Feure, titelloze omslagillustratie voor *Les Modes* (mei 1907)

ISBN 978-94-91618-50-5

NUR 301

*Behoudens de uitzonderingen van de Auteurswet
mag niets uit deze uitgave worden veelevoudigd of openbaar gemaakt zonder
voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.*

www.astoriauitgeverij.nl

HOOFDSTUK 1

- Ziezo Pim, dat is dus uitgemaakt, wit serge zal het zijn en natuurlijk tailormade, dat waren we allebei ééns. Maar nu de voering, dat is altijd een heel ding, zie je, wat denk je dáárvan, gele zijde of wit satijn?...

- Je weet wel dat je ze allebei kunt dragen, Ellie, wit en geel staan je allebei goed... Het is eigenlijk een lastig geval... Maar als je het mij vraagt vind ik wit je toch nog het beste staan... Het is of dat geel het eigenlijk altijd een beetje minder goed doet tegen je blonde haar... Maar je moet het natuurlijk zelf weten...

- Zo, vind je?... Ja, daar is ook wel iets van aan... Ik had het anders al zo helemaal met dat geel bedacht. Als ik het kostuumpje met gele zijde had laten voeren, had ik er ook een geel zijden blouse bij genomen, gegarneerd weet je, met entre-deux van witte kant bijvoorbeeld... En dan een grote hoed van wit stro erbij, óók met iets geels, gele rozen bijvoorbeeld, gele handschoenen en een geel gevoerde parasol... Dat zou wel aardig kunnen worden... Je weet, die tailormade kostuumpjes staan me zo goed... maar als je nu denkt dat al dat geel niet goed doet tegen mijn haar...

- Ik ben geen orakel Ellie, zei Pim, en ik heb er ook eigenlijk geen verstand van, al beweer je altijd van wèl... maar als je nu met alle geweld mijn opinie erover wilt hebben, moet ik je ook eerlijk zeggen wat ik vind, hè? Nu, lélijk vind ik dat geel niet, dat zég ik niet... het doet zelfs meestal juist héél goed bij blonden, dat weet ik wel... maar jóúw blond is zo héél apart, dat wéét je heel goed, Ellie, en het is niet om je eens een complimentje te maken... er is zoiets van de echte zonnestrallen in, iets dat bijna brandt, zou ik zeggen... ik vind dat het beter doet bij jou met wit...

- Nu, wat zou je dán willen, wijsneus?

- Wit serge, net als je zegt, en tailormade óók, maar ik zou het voeren met wit, met wit satijn en géén zijde... En nu de blouse... laat eens kijken... die zou ik blauw nemen, kindje lief, een blauwe zijden blouse, zo van dat lichtturkoois blauw... dát vind ik iets voor jou, en je zult eens zien hoe je dat staat... het mooiste strandfiguurtje wordt je ermee, wát ik je zeg... je garnering vind ik goed, met wit entre-deux, uitstekend zelfs en dan moet je de sluiting maken met van die knoopjes van kristal,

die vind ik zo aardig... Zou je dat bevallen?...

Ze dacht eens even na, met haar fijne hand onder haar kin, in heel ernstig peinzen over zóiets gewichtigs. En toen ineens, ernstig vragend:

– En wat voor hoed dan?...

– Wel, de hoed zoals je wou, van wit stro, maar dan zonder die gele rozen natuurlijk... Weet je wat ik doen zou? Ik zou er een nemen met van die grote witte vleugels... en dan een zwart fluweel lint eraan, door zo'n gesp van strass, je weet wel... dan natuurlijk wit suèdeleren molièreschoenen erbij, over wit zijden kousen en wit glacé handschoenen... en, dat is waar ook, ik zou je immers een nieuwe parasol cadeau doen... nu, die neem ik dan met een rand van hetzelfde turkooisblauw als je blouse... en zó zal je er wat chic uitzien hoor!... mijn woord erop!... Bevalt het nu zó de freule?...

Het beviel Ellie wèl, en zij nam zich ernstig voor de raadgevingen te volgen van de kleine huzarenofficier, die op een poef in haar blauwe boudoir als een volleerde modiste zat te spreken.

Eduard van Wedell had nu eenmaal een renommee onder de dames van een kenner te zijn van vrouwenkleding en, al plaagden ze hem er dikwijls om, in het geheim werd hij door menig meisje van zijn kennissen geraadpleegd over dat aller-gewichtigste vraagstuk in het Haagse jongedamesleven, het kiezen van een nieuw kostuum. En het was bekend, dat de mooie en toch zo eenvoudige outfits van Ellie van Taats, waar ze altijd zo'n enorm succes mee had, meestal door haar stiefbroer Eduard van Wedell, de kleine huzarenluitenant, waren uitgedacht.

Het liep nu tegen de zomer en het nieuwe Kurhauseizoen was begonnen. Het was tijd dat Ellie met wat nieuws voor de dag kwam en zij hield een conferentie met Eduard, even serieus of ze met een prima modiste uit Parijs in gesprek was.

Blond meisje als ze was, van het goudblond dat gloeit van zonnestralen op rijp koren, had ze haar boudoir, haar 'toren' zoals ze het noemde, van een exquis Peacock-blauw gemaakt. Het was een boudoir als van zoveel fijne, tere dame-meisjes, met allemaal broze, zachte, breekbare dingen, met etagères vol porseleinen miniatuurpoppetjes en satijnen poefs en crapauds en luchtige, lichte stoelen met blauwe zijde bekleed. Een oud, Italiaans schrijfbureautje, véél te fijn om ooit bij het schrijven op te leunen, een paar lage, Turkse tafeltjes, ingelegd met ivoor en paar-

lemoer en een grote standaardlamp van onyx, met een rond blad vol Rozenburgvazen en foto's en een grote, blauwe kap. Een rand van hout met blauw pluche langs een wand, met Japanse pulletjes en hier en daar manden met grote strikken en vooral ook foto's naar heel bekende schoonheden van Mora en Reutlinger.

Aan de wanden nog van die erg mooie, grote gravures in dofbruine lijsten, *Das Märchen* en *Le Balançoir* en *Paul en Virginie in de storm* en *De mooie Melusine bij het witte paard*, die dame-meisjes nu eenmaal ó zo beeldig en snoezig vinden. Op de grond, over een donkerder vilten kleed, een Amersfoorts tapijt van Colenbrander, van een superbe pauwenblauw, met dofgele ornamenten, voornaam en erg zacht.

Op een ezel, rijk met draperie behangen, natuurlijk een groot portret van de jonge koningin, door Kameke, het nieuwste dat van Hare Majesteit was verschenen, van de vorstin, die immers het állereerste en koninklijke dame-meisje was van Den Haag!

En dan al die vage kleinigheden, die het hem juist doen, petit riens, een boeketje hier, een fijn strikje dáár en hier weer een bijzonder mooie boekband toevallig op een kleurig satijnen kleedje, al die broze tederheden waar zo'n onbewuste meisjesziel intuïtief haar behoefte, om gracieus lief en zacht te doen in uit.

Zélf leek ze, met haar fijn, goud haar, haar lichtblauwe droomogen en haar rank, teer figuurtje, véél meer een exquis, broos kunstvoorwerp dan een vrouw voor het grote leven. Als een vreemde, exotische orchidee, gekweekt uit voorzichtige mengeling van allergevoeligste essences, zó scheen zij opgebloeid, in haar milieu van lichte, zachte kleuren, omgeven van zijde en satijn en van dingen, die alleen de aanraking verdragen van heel eerbiedige vingers en heel luchtige stap van voeten.

De keurige, kleine huzarenluitenant die bij haar zat, correct in zijn nauwsluitende uniform, met zijn baardeloos, blank melk-en-bloed gezicht, zijn kort, witachtig blond haar en even zachte blauwe ogen als zij, leek ook niet zo reëel en serieus als een officier moet zijn. Er was iets van travestie en iets van bijna miniatuur aan hem, dat óók de indruk gaf van een héél teer, aller-subtielst bloeisel, als een allerláátst exemplaar van een bijzonder, fijn ras, dat juist door die tot het uiterste doorgekweekte, van alle andere verscheidenheden zuiver gehouden verfijning, ten einde liep, van te zwakke vitaliteit door de al te grote teerheid van essences. Jonkheer Eduard van Wedell was dan ook de laatste van een

oeroud geslacht, verzwakt door een serie van huwelijken in de familie, uit overgrote vrees voor vreemd bloed.

In het lichtblauwe boudoir, te midden van al die broze damesdingen, die zijden en satijnen poefs en kussens, die tere, breekbare stoeltjes, dat zachte tapijt en die bij ál te harde voetstap trillende etagères vol miniatuurpoppetjes en pullen, leken die twee echt Haagse, mondaine wezens wel absoluut thuis, veilig en vertrouwd tussen al de luxe en het comfort, die hun eigen tere natuur completeerden.

Maar er was iets in hun beider distinctie en al te ranke gratie als van kasplanten, of heel vreemde, uit verre sferen overgebrachte vogels, die te teer zijn voor wrede, koude winden buiten en maar altijd binnen de veilige muren moesten blijven van hun goede, warme huis. Want buiten is het grote, harde leven, genadeloos en zonder piëteit voor wat apart is en bijzonder, dat grote, harde leven waarin alleen het sterke, grofgezonde kan gedijen, maar al wat teer en broos is droeviglijk moet breken...

- Als je nu héél dankbaar bent voor zoveel eer, zei Ellie, mag je zelf mee naar de stad, waar ik de stoffen moet gaan uitzoeken. Je dogcart staat tóch te wachten, dus dat is meteen een uitstekende gelegenheid. Ik ga even bij Haefely en bij Emmerechts. Je zet me daar dan heel netjes af, rijdt maar een kwartiertje in het rond en komt me daarna behoorlijk weer halen. En ik beloof je plechtig, dat ik niet langer zal nodig hebben. Natuurlijk neem ik de stalen mee naar huis, want jij moet ze óók zien, en zó kom je er niet af... Het is nu drie uur... dan kunnen we net tegen half vijf nog even bij Monchen inwippen... Welk paard heb je vandaag? De bruine Rosa?... O ja, ik zie haar al...

Ze schoof even het gordijn wat opzij van het balkonvenster en zag beneden op straat de dogcart van Eduard voor de deur staan.

Een kleine, broze wagen, op heel luchtige veren, glimmend in vrolijke kleur van lichtgeel vernis. Het mooie paard stond, de kop trots, recht voor zich uit, onbeweeglijk op de fijne voorbenen te wachten. De keurige palfrenier, serieus, correct op de bok, starend voor zich uit met een indrukwekkende ernst, als in diepe meditatie de ogen naar één punt gericht.

- Zo écht gezellig ziet die bak er toch uit, Pim. Laten we nu gauw gaan, zei ze.

Ze verdween door een zijdeur in haar slaapkamer en kwam gauw weer terug, met haar witte matelot op en haar mantel over de arm. En blij neuriënd trippelde ze met Pim de trap af, onhoorbaar, luchtig zwevend over de zware loper.

De wagen veerde maar éven onder de druk van het ranke dame-meisje, dat met een vlugge zwaai van de tree op de voorbank sprong. Eduard nam de teugels, en de palfrenier klom op de achterbank, waar hij roerloos zitten bleef, de armen gekruist, met grote waardigheid. Toen een klein rukje aan de teugels, een zacht, vleiend woord en de bruine draafde met elegante, korte stappen hoefkletterend over de straat.

Zó gingen ze, luchtige, vluchtige, mondaine levens van bevalligheid en elegante gratie, en reden in de broze, vaag verende wagen lachend de lichte stad in van schone schijn en illusie, die Den Haag is...

Over de reeks Rendom Couperus

Louis Couperus is zonder twijfel de grootse Nederlandse schrijver van rond 1900 en misschien wel de grootste Nederlandse romanschrijver ooit. *Eline Vere*, *De stille kracht* of *Van oude mensen, de dingen die voorbijgaan* zijn nog steeds in druk en worden volop gelezen en geprezen. Zijn tijdloze oeuvre geeft een prachtige inkijk in de fascinerende wereld van het *fin de siècle*.

Maar hoe onmiskenbaar de literaire oorspronkelijkheid van Couperus ook is, hij leefde niet in een cultureel vacuüm. Hoewel Couperus zich de façade van een ‘passatist’ aanmat, had hij wel degelijk een scherp oog voor de artistieke ontwikkelingen van zijn tijd. Dat blijkt indirect uit, niet altijd grondig bestudeerde, intertekstuele kenmerken van zijn werken en terloopse opmerkingen in zijn brieven. In contemporaine kritieken worden regelmatig vergelijkingen gemaakt tussen het werk van Couperus en zijn (Europese) tijdgenoten. Daarnaast vertaalde hij samen met zijn vrouw werk van tijdgenoten en hij had ook persoonlijk contact met ze. Zoals elke schrijver onderging hij van deze lectuur en omgang onbewust invloeden. Op zijn minst heeft het hem gedwongen te reflecteren over zijn positie als literair auteur.

Zo past *Eline Vere* naadloos in de traditie van de grote negentiende-eeuwse vrouwenromans van Flaubert of Tolstoj, en passen *Noodlot* en *Extase* bij het decadentisme à la Oscar Wilde. *Metamorfose* is een opvallend moderne introspectieve metaroman en *De stille kracht* anticipeert op het postkoloniale debat.

Couperus’ werk heeft niet toevallig de tand des tijds doorstaan: het is moderner dan dat van menig schrijvende tijdgenoot. Couperus’ grootsheid heeft er echter wel toe geleid dat het soms lijkt of hij de enige Nederlandse schrijver van rond 1900 is die het lezen nog waard is. Hoewel Couperus’ werk zogenaamd nooit ‘school heeft gemaakt’ zijn er in de Nederlandse literatuur van rond 1900 wel degelijk werken met onmiskenbare invloed van de Haagse meester te vinden.

Deze zijn echter doorgaans ‘vergeten’ en antiquarisch moeilijk te vinden. Dat geldt ook voor enkele romans van over de grenzen die opvallende intertekstuele verbanden met Couperus’ oeuvre hebben. De reeks Rendom Couperus wil daar op bescheiden wijze verandering in

LEESFRAGMENT

brengen en deze werken opduikelen en weer beschikbaar maken. Dit ter literair genoegen van de Couperusfan maar ook van de liefhebber van negentiende-eeuwse- en fin de siècle-literatuur.

De reeks wordt verzorgd door fin de siècle-kenner Sander Bink van rond1900.nl.

LEESFRAGMENT

Vlindertje

door Henri Borel

met een nawoord van Sander Bink

paperback

149 pagina's

215x140x12,7

€17,50

ISBN 978 94 91618 505

NUR 301

Random Couperus nr. 3

LEESFRAGMENT

Astoria Uitgeverij
www.astoriauitgeverij.nl
info@astoriauitgeverij.nl
[@AstoriaUitgever](https://www.instagram.com/AstoriaUitgeverij)

Na de *femme fatale* Fokel en de feministische Hilda van Suylenburg is de hoofdpersoon van het derde deel van de reeks *Rondom Couperus* de *femme fragile* Ellie van Taats, alias 'Vlindertje'. Henri Borels in 1901 verschenen gelijknamige roman is een *over the top* versie van *Eline Vere*. Couperus bewonderde het werk van zijn vriend enorm en ondanks de doorgaans negatieve kritieken waren Borels romans zeer populair. Evenals Couperus' werk zit *Vlindertje* boordevol decadente fin-de-siècle-weelde en geeft het een prachtig inkijkje in de nog altijd fascinerende Haagse wereld van rond 1900.

Vlindertje is het derde deel in de reeks *Rondom Couperus*, waarin door Couperus bewonderde, beïnvloede of anderszins verwante literaire teksten van rond 1900 zullen worden uitgegeven. De reeks wordt verzorgd door fin-de-siècle-kenner Sander Bink van rond1900.nl.

Astoria Uitgeverij
www.astoriauitgeverij.nl
info@astoriauitgeverij.nl

Rondom Couperus nr. 3

ISBN 978-94-91618-50-5

89491 618505